

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/n-r/marcin-roszak/9637_Marcin-Roszak.html
2024-11-21, 17:35

Marcin Roszak urodził się 9 listopada 1895 roku w Smolicach, w rodzinie robotniczej. Jego rodzicami byli: Józef i Teofila z domu Smyczyńska, zamieszkali w Smolicach, w dawnym powiecie Gostyń, w województwie poznańskim. Marcin w latach 1902 – 1910 uczęszczał do Szkoły Powszechnej w Smolicach. Po jej ukończeniu, od 1910 do 1911 roku pracował jako robotnik na torze kolejowym w Smolicach. W roku 1911 wyjechał do pracy do Westwalii. Tam pracował do 1915 roku, m.in. jako górnik w kopalni w Oberhausen. W dniu 1 marca 1915 roku został powołany do wojska niemieckiego, w którym służył do końca I wojny światowej, to jest do 11 listopada 1918 roku. Służbę odbywał w 217 pułku piechoty, 158 pułku piechoty oraz w 55 pułku piechoty, z którego w dniu 15 listopada 1918 roku został zwolniony do rezerwy. Walczył na frontach: w Rosji od 24 VII 1915 do 16 IX 1916, w Rumunii od 2 II 1917 do XI 1917 oraz we Francji od XI 1917 do XI 1918. Brał udział w bitwach, m.in. w okolicy Brześcia Litewskiego i miejscowości Okno. Podczas służby w armii niemieckiej, w dniu 16 IX 1916 roku został ranny, w wyniku czego przez dłuższy czas przebywał w szpitalu w Brześciu Litewskim.

W 1919 roku Marcin Roszak powrócił do Polski. Po krótkim pobycie w kraju, wcielony został do armii polskiej. Od 1 IV 1919 roku służył w 10 pułku piechoty Wielkopolskiej. W dniu 11 stycznia 1921 roku zwolniony został do rezerwy. W czasie działań wojennych po raz kolejny odniósł rany.

W lutym 1921 roku Marcin Roszak ożenił się z Jadwigą Wein z Niepartu (ur. 1898, zm. 1970). Z tego związku urodziły się dzieci: Teresa (1921, zm. 1943), Alfred (1923, zm. 2002), Kalina (1925, zm. 2007) i Danuta (1928, zm. 2001).

Marcin Roszak w dniu 20 sierpnia 1921 roku wstąpił do szkoły Straży Celnej w Wieleniu nad Notecią (Wieluniu nad Notecią – sprzeczne zapisy w monografiach). Po krótkim przeszkoleniu, 23 października 1921 roku został przydzielony do służby w szeregach Straży Celnej na Placówce w Zielonej Wsi, skąd w marcu 1922 został przeniesiony na Placówkę w Dębnie Polskim. Tutaj także pełnił służbę jako strażnik celny, a od 1928 roku – jako strażnik graniczny. W dniu 1 lipca 1938 roku mianowany został na stopień starszego strażnika. Służba ta trwała nieprzerwanie do 1939 roku, to jest do chwili wybuchu II wojny światowej. W międzyczasie odbył kilkumiesięczne przeszkolenie w Centralnej Szkole Straży Granicznej

w Górze Kalwarii (od 7 marca do 31 lipca 1930). Przez cały okres służby zamieszkiwał w Dębnie Polskim, w domu położonym na posesji przylegającej bezpośrednio do terenu cmentarza ewangelickiego, jednym z najbliższych położonych domów w stosunku do granicy państwowej. Na krótko przed wybuchem II wojny światowej przeniósł się z rodziną do Rawicza i wynajął mieszkanie przy ulicy Sienkiewicza nr 26.

Marcin Roszak, podczas Kampanii Wrześniowej, biorąc udział w walkach nad Bzurą (strażnicy Komisariatu Straży Granicznej w Rawiczu z dniem 3 września 1939 roku włączeni zostali w skład Batalionu Obrony Narodowej „Rawicz”), został ciężko ranny, w wyniku czego zmarł w szpitalu w Łodzi, 12 października 1939 roku. Bezpośrednimi świadkami odniesienia ran przez Marcina Roszaka, prawdopodobnie podczas wybuchu pocisku artyleryjskiego, byli rawiccy funkcjonariusze Straży Granicznej: Łakomy i Paluszkiewicz. Marcin Roszak pochowany został na cmentarzu wojennym w Łodzi (kwatery przy ul. Smutnej).

Marcin Roszak posiadał wiele odznaczeń. Wśród nich „Żelazny Krzyż” II klasy za udział w I wojnie światowej, przyznany rozkazem z dnia 18 września 1917 roku oraz „Medal pamiątkowy za wojnę 1918 - 1921”. Był również odznaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości oraz medalami resortowymi za długoletnią służbę w Straży Granicznej: w dniu 10 maja 1938 roku Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę oraz 10 czerwca 1939 roku Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę. Miał prawo nosić Odznakę Pamiątkową Straży Granicznej, nadaną mu rozkazem Komendanta Głównego S.G. nr 8/31.

Opracował: **Janusz Marcin Hamielec**